

ADATOK A KÖZOKTATÁSÜGYI STATISZTIKÁBÓL.

írta: GALLÓ PAULA.

Ha a nőnek igazi helye a családban van, s az 1900. évi népszámlálás 2,300.000-nél több 15 éven felüli házasságon kívül élő (hajadon, özvegy s elvált) nőt talál; ha a nőt az anyaság és fizikai erejének kisebb volta alkalmatlanabbá teszi a kereső munkára, mint a férfit, s a népszámlálás a 6,162.198 kereső férfi mellett 2,668.797 kereső nőt talál a Magyar birodalomban (a keresők 30.2%-a tehát nő), akkor az életpályáknak és iskoláknak a nők előtt zárva tartása a nőre halmozott hátrányoknak mesterséges növelése. Méltányosság inkább abban volna, ha a természet szerint kevésbé arra termettek jobban előkészítve mehetnének bele a rájuk kényszerített versenybe. De a legkevesebb, amit az igazságossággal össze lehet egyeztetni, nyilván az, hogy az előkészület lehetősége s a szerzett tudás és ügyesség hasznosíthatásának szabadsága egyenlő legyen férfiakra s nőkre. Hogy iskoláit a nőknek megnyissa, elsősorban az államtól várhatjuk, hiszen az igazságszolgáltatás egyik legfontosabb célja az államnak és az állam iskoláit adókból tartja fenn, adót pedig mi nők is fizetünk.

Az állami számvevőszéknek az országgyűlés elé terjesztett 1907-Í zárszámadásából vett alanti adatokkal illusztráljuk, hogy a magyar állam számára mennyi van még hátra ebből az igazságosság kijelölte útból.

Tényleges kiadás mindkét nembeli növendékek számára hozzáférhető iskolákra:

	Rendes kiadás korona	Rendkívüli kiadás korona
Ipari és kereskedelmi szakoktatás ¹	1,979.484	233.700
Alsófokú gazdasági szakoktatás ²	1,510.206	110.729
Budapesti egyetem ³	3,508.205	556.724
Kolozsvári „ *	1,156.739	732.508
Középiskolai tanárképzők ..	<u>267.971</u>	<u>8.452</u>
Átvitel	8,422.605	1,642.113

¹ Nem a fiúk iskoláival egyforma iskolák, hanem női ipariskolák, kereskedelmi tanfolyamok és kézimunka iskolák vannak lányok számára ebbe a címbe belefoglalva.

² Itt sem járhatnak a fiókkal egyforma iskolákba a leányok, de számukra háztartási iskolák állanak fenn.

³ A hittudományi és jogi kar tanárainak fizetése a budapesti egyetemen 315.600 kor., a kolozsvári egyetemen 160.720 kor., ezek az összegek nincsenek levonva, mert nem képezik a karok összes költségeit s a többi az összkiadásból el nem különíthető.

	Rendes kiadás korona	Rendkívüli kiadás korona
Áthozat	8,422.605	1,642.143
Népnevelési tanfelügyelőségek	803.693	2.992
Állami elemi iskolák	10.350.195	606.539
Községi, felek, és magán el. isk. segélyezése		4,823.014
Gazdasági ismétlő iskolák		302.564
Kisdedvők, gyermekmenhelyek	1,154.844	100.484
Népnevelés közös szükséglete	1,257.058	163.177
Felső nép- és polgári iskolák	3,727.498	542.361
Polg. isk.-i tanító- és tanítónőképzők		571.224
Elemi „ „	2,394.574	229.006
Felekezeti képzők tanári fiz. kiegészítése		55.524
Testi nevelés ¹		43.823
Iparos tanonciskolák		390.145
Gyógypedagógiai intézetek	693.881	177.541
Mintarajziskola és rajztanárképző	183.289	
Zeneakadémia	229.455	680.486
Színművészeti akadémia	79.875	11.500
Összesen:	35,483.261	4,156.199

¹ Ebben lányok számára csak a tornatanítónők rövid kurzusa foglaltatik.

Csak fiúk számára fennálló iskolák:

	Rendes korona	Rendkívüli kiadás korona
Erdőéri szakiskolák	143.427	15.774
Állatorvosi főiskola	376.748	
Gazdasági akadémiák	1,075.979	88.928
Műegyetem	1,003.945	2,608.827
Kassai jogakadémia	65.295	
Gyakorló főgimnázium	77.716	47.371
Állami gimnáziumok és reálisk. ¹	5,358.756	780.714
Felekezeti, községi, törv.-bat. köz. isk. segélye	2,728.734	370.058
Internatusok, konviktusok, alumn.	168.819	20.000
Állami felső kereskedelmi isk.	611.341	175.026
Keleti ker. akadémia	68.653	70,653
Keresk. isk. segélyezése	266.781	
Festészeti és szobrászati mesterisk.	80.748	
Iparművészeti iskola ²	196.118	
Összesen:	12,223.060	4,177.351

¹ Néhány vidéki gimnázium igazgatója saját hatáskörében megengedte, hogy egy-egy magántanuló leány órákra bejárhasson.

² Nyaranta néhány hetes csipkeverő tanfolyamot tart fenn nők számára.

Iskolák, melyekbe csak nők járhatnak:

	Rendes kiadás korona	Rendkívüli kiadás korona
Felsőbb leányiskolák	1,319.745	244.791
A nőképző egy. leánygimn. segélye	24.000	
Kisdedvőnőképzők	82.680	
Bábaképzők	330.351	203.808
Női festőiskola	20.716	
Összesen:	1,777.492	448.599

Tehát a magyar állam 1907. folyamán közoktatásra a központi adminisztráció, az egyetemekkel kapcsolatos klinikák és kórházak, valamint a katonai tanintézetektől eltekintve, tényleg kiadott 58,265.962 koronát; ebből mindkét nembeli tanulóknak hozzáférhető iskolákra jutott 39,163.140 kor., az összes kiadás

67.2%-a kizárólag fiúiskolákra 16,876.731 kor., az összes kiadás 29%-a; kizárólag leányiskolákra 2,226.091 kor., az összes kiadás 3.8%-a; vagy, ha a mindkét nem által látogatható iskolák költsége felét a fiúiskolákra, felét a leányiskolákra fordítottunk tekintjük, akkor a fiúk tanítására fordított összeg 36,458.301 kor., az összkiadás 62.6%-a, a lányok tanítására fordított összeg pedig 21,807.661 kor., az egész összeg 37.4%-a

Teljes képet az országban közoktatási ügyi célokra kiadott összegekről s azok elosztásáról az itt vizsgált irányban ezek a számok nem adhatnak, hiszen sok felekezeti, községi, törvényhatósági és magán iskola is van nálunk, azt sem vizsgálják, hogy a mindkét nem számára hozzáférhető iskolák költségeiből mennyi tekinthető valósággal leánynevelésre kiadottnak, ehhez a fiú- és leánynövendékek száma arányában kellett volna a költséget elosztani (a budapesti és kolozsvári egyetemek 9245 hallgatója között csak 201 nő volt), de ez egyáltalában nem érinti az igazságosság felvetett kérdését, annak elég van téve akkor is, ha valamelyik iskolánemet egyetlen leány sem látogatja tényleg, de látogathatná amelyiknek kedve volna képességeit azon a pályán hasznosítani, melyre az illető iskola előkészít. Nem azt kívánjuk, hogy minden pályán, minden iskolában legyenek nők, valószínű, hogy bizonyos differenciálódás lesz az eredmény ezen a téren is, de legyen ez a differenciálódás természetes: engedjék meg a nőknek, akiknek pályaválasztásra szükségük van, hogy pályájukat valamennyiből szabadon választhassák s néhány generáció múlva nem kell előítélet s elfogultság alapján felelni arra a kérdésre, mely pályák valók nőknek? Igaz, hogy ez azt jelenti, hogy közben lesznek, akik rosszul választották pályájukat, de ilyen bajoktól, maguknak ártó elhatározásoktól és cselekedetektől nagy tömegeket a legnagyobb jóakarattal sem menthet meg, legalább más bajok okozása nélkül nem; aztán nem is mindig a nők iránti jóakarattal az, ami egyes pályákat elzár előlük, végül pedig ez az átmeneti idő azt is megmutathatja, hogy a nők egyes olyan pályákra, melyekre még a jóakarattal is alkalmatlannak tartotta őket, igen alkalmasak.

Ha tekintetbe vesszük, hogy pl. az egyetemen a nőhallgatók felvételét szigorított feltételekhez kötik, úgy hogy nem a természetes választás, hanem a mesterséges akadályokból kifolyólag jut csak néhány nőhallgató sok ezer férfihallgató mellett az egyetemre, s ha vesszük, hogy az itt „mindkét részről hozzáférhető” iskolák közül többre nézve áll a nők hátrányára ilyen egyenlőtlenség, akkor világos, hogy az arány a nőkre nézve még sokkal hátrányosabb.

Szerk.